

Agnieszka KOZIEŁ*

Potrzeba ochrony informacji geologicznej i górniczej w postępowaniach administracyjnych a tajemnica przedsiębiorcy

Streszczenie: Zmiany Prawa geologicznego i górniczego istotnie zastrzyły standardy ochrony i rozporządzania informacją geologiczną, a jednocześnie pogłębiła się luka w jej ochronie. Informacja geologiczna to istotne aktywo w majątku przedsiębiorstwa. Z uwagi na swoją wartość podlega ochronie tajemnicą przedsiębiorcy. Zasady i intensyfikacja tej ochrony to element zarządzania i ochrony informacji wewnątrz przedsiębiorstwa, jak i na zewnątrz, co dotyczy również postępowań administracyjnych przed organami administracji geologicznej. W praktyce nie jest to łatwe z uwagi zróżnicowany charakter prawa do informacji geologicznej. W artykule przedstawiono problematykę podstaw prawnych w obszarze ochrony zarządu informacją geologiczną i górniczą oraz możliwych działań w przypadkach naruszeń.

Słowa kluczowe: Prawo geologiczne i górnicze, informacja geologiczna i górnicza, tajemnica przedsiębiorcy, ochrona informacji geologicznej i górniczej, prawo do informacji geologicznej i górniczej

Need of protection of geological and mining information in administrative procedures versus entrepreneur's secrecy

Abstract: Amendments to the Geological and Mining Law indeed toughened standards of protection and disposing of geological information, but simultaneously a gap in the geological information security deepened. Geological information is important asset of the enterprise. Due to its value it is protected with entrepreneur's secret (business confidentiality). Principles and intensification of such protection are parts of the management and protection of such information inside the enterprise, as well as outside, also regarding any administrative proceedings before administrative geological bodies. It is o't simple in practice because of the diversified character of the rights to geological information. The issues of legal grounds in the area of such protection and possible actions in case of violation were presented in the article.

Keywords: Geological and Mining Law, geological and mining information, secret of the entrepreneur, protection of geological and mining information, right to geological and mining information

---

* Mgr, Kancelaria Juris, Warszawa; e-mail: agnieszka.koziel@juris.pl

Wprowadzenie – charakter prawa do informacji geologicznej i górniczej

Informacja geologiczna jest zawarta w różnych aktach postępowań i dokumentach stanowiąc podstawę planowania i prowadzenia działalności geologiczno-górnictwa i jest istotnym zasobem przedsiębiorstwa decydującym o możliwości uzyskiwania przychodów w toku działalności prowadzonej maksymalnie efektywnie i zgodnie z prawem. Obszar informacji geologiczno-górnictwa jest poddany licznym uwarunkowaniom, ograniczeniom, konkurencji rynkowej, często oddziaływaniom polityki wewnętrznej, jak i geopolityki, reglamentacji działalności, dużej ilości regulacji krajowych, unijnych, jak i międzynarodowych. Powoduje to, że występują w tym obszarze różne istotne ryzyka dla działalności gospodarczej, a zarządzanie musi być realizowane w podejściu interdyscyplinarnym i procesowym.

Identyfikacja zasobu informacji z zakresu geologii i górnictwa powinna również uwzględniać fakt, że określone zbiory danych i ich przetworzenia w znacznej części nakładają się, ze względu na utrwalenie w dokumentach obejmujących zarówno dane geologiczne, ich przetworzenia, jak i dane co do ruchu zakładu górnictwa, robót geologicznych i górniczych, ich technologii, organizacji tych robót, stosowanych narzędzi i materiałów, pomiarów służących opodatkowaniu, obliczaniu opłaty eksploatacyjnej czy wynagrodzenia z tytułu użytkowania górnictwa.

1. Stan prawny

Co do zasady obszar działalności geologiczno-górnictwa w zakresie wytwarzania, nabywania, wykorzystywania i rozporządzania związanej z nią informacji regulują akty:

- prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2011.163. 981),
- prawo autorskie (Dz.U.1994.24.83),
- prawo własności przemysłowej (Dz.U.2013.1410),
- ustawa o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U.2010.211.1384),
- ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U.2003.153.1503),
- ustawa o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2001.112.1198),
- ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235),
- ordynacja podatkowa (Dz.U.1997.137.926),
- ustawa o opodatkowaniu niektórych kopalin (Dz.U.2012.362).

Prawo do informacji geologicznej to majątkowe prawo niezbywalne zbliżone w części do przedmiotu własności przemysłowej i z nim związane prawa autorskie interpretatorów, które mogą być licencjonowane i udostępniane do korzystania.

Dokumentacja geologiczna zawsze zawiera dane geologiczne oraz interpretacje, przy czym te dane to przedmiot własności wyłącznie Skarbu Państwa, a te drugie to przedmiot także praw autorskich.

Nowe prawo geologiczne i górnicze (pr.g.g – ustawa z dnia 09.06.2011 r.), obowiązujące od 01.01.2012 r., w słowniczku w art. 6 ust. 1 pkt 2) definiuje na potrzeby ustawy „informację geologiczną” jako dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia

i interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych oraz zapisane na informatycznych nośnikach danych, a dane jako wyniki bezpośrednich obserwacji i pomiarów uzyskanych w toku prowadzenia prac geologicznych.

Tak więc ustawodawca wprowadził dualizm pojęć „danych geologicznych” i „informacji geologicznej”. Po raz pierwszy zresztą zdefiniowano normatywnie „dane geologiczne” oraz wyraźnie sprecyzowano, że informacją geologiczną są właśnie te dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia i interpretacji, a więc w szczególności przedstawione we wszystkich dokumentacjach geologicznych zgodnie z art. 88 w zw. z art. 92 pr.g.g. także w tzw. innych. Tym samym dokonano rozdziału tego zakresu informacji, który stanowią zebrane i utrwalone „dane geologiczne”, a więc w istocie dobra właściwe dla przedmiotu prawa własności przemysłowej, od przetworzenia, o charakterze przetwarzania danych według różnych kryteriów, metod i technik są nadal utworami w obszarze własności przemysłowej, a te, które zawierają subiektywne grupowania i wartościowanie, wchodzą w zakres utworów autorskich, „interpretacji”, które stanowią w istocie utwory, czyli przedmiot także praw autorskich. Takie ujęcie normatywne nasuwa istotne trudności interpretacyjne.

2. Informacja geologiczna – dokumentacja a informacja geologiczna jako interpretacje i opracowania (przetworzenia) oraz recenzje

Artykuł 88 nowego pr.g.g. stanowi, iż wyniki prac geologicznych, wraz z ich interpretacją, określeniem stopnia osiągnięcia zamierzonego celu wraz z uzasadnieniem, przedstawia się w dokumentacji geologicznej; a zgodnie z art. 93 ust. 4 zmiany dokumentacji geologicznej dokonuje się przez sporządzenie dodatku. Mając na uwadze przepis art. 6 ust. 1 pkt 2), a więc fakt, iż informacja geologiczna obejmuje nie tylko dane geologiczne wraz z wynikami ich przetwarzania, ale także interpretacje, a w szczególności wszystkie przedstawiane w dokumentacjach geologicznych, obok zapisanych na informatycznych nośnikach danych, wyniki badań i ich analizy, interpretacje; to istnieje konieczność uwzględniania przy sporządzaniu dokumentacji geologicznej, w ramach jej wewnętrznego układu, podziału na jednostki redakcyjne: rozróżnienia materiału faktograficznego, czyli danych (przedmiot ew. praw własności przemysłowej), od ocen, opinii i interpretacji stanowiących utwory w rozumieniu prawa autorskiego (ma to znaczenie także w innych typach dokumentacji geologicznych)¹.

Interpretacje i opracowania wyników rozpoznania złoża muszą oddawać merytoryczny sens i cel rozpoznania, podobnie jak i interpretacja przepisów pr.g.g., która powinna uwzględniać ich merytoryczny sens i cel stosowania oraz skutki podejmowanych decyzji. W przeciwnym razie prowadzić to może do bezzasadnej biurokratyzacji, procedur administracyjnych i podejmowania nieracjonalnych decyzji.

Interpretacje mogą i często znajdują się poza dokumentacjami geologicznymi i mają postać różnych ocen, analiz, studium, ekspertyz. Mogą też występować opracowania danych stanowiące przetworzenia statystyczne, przetworzenia według własnych opracowanych mo-

¹ W literaturze przedmiotu podnosi się m.in., że : „Dokumentacją geologiczną jest tylko taki dokument, który odpowiada wymaganiom ustawy (oraz szczegółowym przesłankom przewidzianym przepisami wykonawczymi), niezależnie od tego czy został przedstawiony organowi administracji geologicznej w sposób określony w art. 45 pr.g.g.”. Jednakże jednocześnie : „Wypada przyjąć, że chodzi tu o wiedzę uzyskaną w trakcie wykonywania prac geologicznych, w tym taką, która nie znalazła swojego wyrazu w dokumentacji geologicznej. Semantyczne znaczenie określenia – informacja geologiczna jest znacznie szersze od pojęcia - dokumentacja geologiczna” (Lipiński i Mikosz 2003).

deli, programów, które wchodzi w skład opracowań zwanych zbiorczo reinterpretacjami. Tego typu dokumenty też mogą być utworem i są nośnikami informacji geologicznej. Także specyficzne oceny wykonywane przez biegłych, w tym sądowych w postępowaniach administracyjnych, koreferaty i opinie Komisji Zasobów Kopalin oraz recenzje prac badawczych, opracowań, zawierają informację geologiczną, która w danym czasie powinna podlegać właściwej agregacji i ochronie. Te dane z oczywistych względów znajdują się w aktach postępowań administracyjnych – koncesyjnych.

3. Zakres rzeczowy prawa

Dla geologów informacja geologiczna to przede wszystkim rozumiana dosłownie wiedza, w ścisłym rozumieniu pozyskiwanych danych, o budowie geologicznej skorupy ziemskiej, a więc górotworu jako całości i w nim substancji (w dowolnym stanie stałym, ciekłym, gazowym) w szczególności. Tak więc dla geologii zawsze podstawą jest wiedza uzyskana z badań w postaci wyników pozyskanych i utwalonych w różnych formach; pomiarów i zapisów, jak i zawartych w pozyskanych próbkach (rdzeniach). Jest to dla geologów baza wyjściowa do opisywania, dokumentowania, analizowania, ocen, recenzji, projektowania i wyznaczania granic złóż, obszarów górniczych, ustalania kategorii rozpoznawania, obliczeń zasobów i innych celów przetwarzania danych geologicznych. Te przetworzenia i interpretacje mają charakter identyczny jak każde inne utwory stanowiące opracowania wyników badań czy to *stricte* naukowych, czy przemysłowych.

Pozyskiwanie danych to obszar tej pracy geologa, która zaczyna się od koncepcji projektowania prac geologicznych po prowadzenie robót geologicznych i tych prac, które są związane z pozyskiwaniem danych, a więc grawimetrii, magnetotelluryki, laboratoryjnych, geosejsmiki, geochemii itp., także pobrania próbek z rdzeni i ich analiza chemiczna. Natomiast dokumentowanie badań geologicznych stanowi formę utrwalania i przetwarzania danych, ich interpretowanie, opracowywanie wyników, według przepisanych prawem reguł, wyznaczonych już nie tylko nauką geologii, ale i prawem powszechnym. Nośniki danych geologicznych i ich przetworzeń mogą mieć różną postać, zmienną w czasie, być przemienne utrwalane i kopiowane oraz dostępne lub nie w otwartych bazach danych. Rozpoznajemy jednak zawsze przedmiot według utrwalonej treści, zakres wiedzy i jej charakter dla klasyfikacji całego zbioru danych, informacji stanowiących samodzielną zwartą całość.

Mając to na uwadze, różne dokumenty w aktach postępowań prowadzonych przez organ koncesyjny mogą być nośnikiem informacji geologicznej.

4. Informacja geologiczna jako przedmiot prawa – zakres podmiotowy

Zgodnie z art. 99 ust. 1 pr.g.g. prawo do informacji geologicznej przysługuje Skarbowi Państwa i jest niezbywalne. Tym samym ustawa stanowi informację geologiczną jej wyodrębniony zbiór, jako przedmiot odrębnego prawa majątkowego.

Według art. 99 ust. 5 i art. 100 ust. 2 pr.g.g. Skarb Państwa może rozporządzać swoim prawem przez udostępnianie m.in. odpłatnie dla potrzeb eksploatacji złoża. Tak więc to prawo nadaje się do wykorzystania jako mienie.

Przepis art. 98 ust. 1 pr.g.g. stanowi, że organy administracji geologicznej oraz państwowa służba geologiczna gromadzą, ewidencjonują, archiwizują, chronią i udostępniają informację geologiczną; a ust. 5 tego artykułu stanowi, iż minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zakres i formę gromadzonej w archiwach geologicznych informacji geologicznej oraz sposób jej ewidencjonowania, organizację archiwów geologicznych, zakres ochrony informacji geologicznej, a także tryb i warunki udostępniania informacji geologicznej.

W wykonaniu ww. delegacji Minister wydał Rozporządzenie z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania informacji geologicznej, w którym określił m.in. w §8, że organy administracji geologicznej są obowiązane do ochrony gromadzonych dokumentów, zbiorów danych oraz próbek geologicznych przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą, a także przed niekontrolowanym ujawnieniem ich treści osobom niepowołanym.

W kształcie, w jakim informacja geologiczna została unormowana w wyniku nowelizacji (od 2002 r.) i w nowym pr.g.g. od 01.01.2012 r., jest to prawo niezbywalne Skarbu Państwa z ograniczoną istotnie możliwością rozporządzenia i korzystania, ale z jednoznacznie określonym obowiązkiem jej ochrony.

5. Informacja geologiczna – przedmiot własności intelektualnej

W większości regulacji na świecie informacja geologiczna jest traktowana jako przedmiot własności intelektualnej, a w szczególności tzw. przemysłowej, tak jak technologie, wzory przemysłowe, receptury. W niektórych krajach traktowana jest w całości jak prawa pokrewne prawom autorskim lub wprost poddana prawu autorskiemu, jak wyniki prac naukowych i badań. Oznacza to wówczas zawsze rozporządanie przez licencjonowanie i stosowanie typowych instytucji pól eksploatacji, wyłączności w czasie lub na danym terytorium oraz wynagrodzenia w formie tantiem czy prowizji. W obowiązującym prawie krajowym co do zasady nie poddano informacji geologicznej Skarbu Państwa prawom własności intelektualnej i charakter tego prawa jest nadal niejasny.

Jeżeli informacja geologiczna to dane i ich interpretacje bez ograniczenia (czasem ustalenia, utrwalenia, przetworzenia) co do formy, to z natury rzeczy przedmiotem prawa są różnego typu ustalenia i utrwalania wyników badań z różnych okresów, wykonywanych przez różne podmioty, na różnej podstawie (umowy o pracę, zlecenia, umowy o dzieło, zlecenia usług, zamówienia sporządzenia recenzji, ocen itp.). Mogą to być twory w rozumieniu prawa autorskiego, jak i własności przemysłowej. Prawa do nich przysługują albo z mocy ustawy Skarbowi Państwa lub innym podmiotom i ich przeniesienie powinien zapewniać zamawiający/finansujący wykonanie badań lub interpretacji.

6. Szczególne regulacje dotyczące zakresu podmiotowego praw autorskich a informacja geologiczna

Przedmiotem prawa autorskiego są nie tylko utwory samoistne, tzn. takie, które zostały stworzone przez jednego autora, ale także i te, w których wkład twórczy wniosły co najmniej dwie osoby. Wśród utworów niesamoistnych – biorąc pod uwagę czy powstaniu danego

utworu towarzyszyło porozumienie między osobami wnoszącymi wkład twórczy oraz czy wkłady po włączeniu do dzieła niesamoistnego zachowują wciąż zdolność do samodzielnej eksploatacji, wymienić należy m.in.: utwory współautorskie, utwory zbiorowe i zbiory utworów.

Może zatem się zdarzyć, że dzieło stworzy kilka osób wspólnie, np. członkowie zespołu przygotowują dokument w postaci dokumentacji geologicznej. Każdy ze współtwórców może samodzielnie (tj. bez zgody pozostałych współtwórców) wykonywać prawa do przysługującej mu części dzieła mającej samodzielne znaczenie. W przypadku naruszenia praw autorskich do dzieła każdy ze współtwórców może domagać się jego ochrony. Współautorstwo należy odróżnić od sytuacji, w której kilka dzieł zostanie połączonych w taki sposób, że stanowią całość, nie tracąc jednocześnie swojej odrębności. Może to mieć miejsce np. w przypadku dokumentacji geologicznej dotyczącej jednego złoża, w której zawarte są opracowania, dokumentacje prac, interpretacje, opracowania danych stanowiące utwory odrębnych osób. W takim wypadku prawa autorskie majątkowe do poszczególnych utworów wchodzących w skład utworu zbiorowego przysługują ich twórcom.

Ostatnią ze szczególnych regulacji dotyczących zakresu podmiotowego praw autorskich jest regulacja dotycząca utworu pracowniczego. Co do zasady, jeśli dzieło zostało stworzone w wyniku wykonywania stosunku pracy, majątkowe prawa autorskie do utworu przysługują pracodawcy, od momentu przyjęcia tego utworu. Prawa te przysługują pracodawcy w granicach wynikających z konkretnego zakresu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron. Ponadto z chwilą przyjęcia utworu pracodawca nabywa własność przedmiotu, na którym utrwalono utwór. Pracodawca i pracownik mogą również postanowić w umowie o pracę, że taki skutek nie nastąpi i zarówno niemajątkowe jak i majątkowe prawa autorskie będą przysługiwały jedynie autorowi – pracownikowi. Praktyka w przedsiębiorstwach geologicznych jest tu jednak różna. W zakresie dokumentacji i dokumentów złożonych do akt postępowania w sprawie występują tu różne sytuacje i autorzy i współautorzy, obok zamawiającego, zachowują część swoich praw.

7. Korzystanie z informacji geologicznej

Przedsiębiorcy zajmujący się poszukiwaniem, rozpoznawaniem lub eksploatacją złóż, bądź także inne osoby, korzystające dla celów naukowych, edukacyjnych, które wykorzystują informację lub korzystają dla celów niegospodarczych, mogą się zapoznać z danymi, bez uzyskania (jakiegokolwiek) prawa majątkowego.

Przepis art. 99 (ust. 2) pr.g.g. precyzuje, że „temu, kto ponosząc koszt prac prowadzonych w wyniku decyzji wydanych na podstawie ustawy, uzyskał informację geologiczną, przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z niej.” Jednakże jest to wyłącznie prawo do korzystania (czytaj: wykorzystania w rozumieniu użytkowania). W okresie 5 lat od doręczenia decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną przedsiębiorcy przysługiwało wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej w celu ubiegania się o wykonywanie działalności eksploatacyjnej. Nowelizacja ustawy z 2014 r. skróciła ten okres do 3 lat.

Przedsiębiorca może rozporządzać swoim prawem do korzystania z informacji geologicznej w drodze umów dzierżawy (wydzierżawiać). Umownie może przybierać to postać

analogiczną i uwzględniającą licencjonowanie autorskich praw majątkowych do utworów naukowych (badawczych, projektów, technologii czy *know-how*).

Wykładnia prawa do informacji geologicznej musi być racjonalna, czyli w granicach wykładni gramatycznej i logicznej, podlegać także wykładni celowościowej i funkcjonalnej, zakładając racjonalność ustawodawcy. Jednym słowem, musi uwzględniać sens merytoryczny i cel wprowadzenia tej instytucji. Na dziś możemy wskazać, że informacja geologiczna w myśl rozwiązań obowiązujących od 01.01.2012 r. to przede wszystkim dane geologiczne, co do zasady tak, jak to zapisano w prawie, a nadto tylko te z przetworzenia danych, które wynikają z zastosowania agregacji, ujęć i przeliczeń oraz przepisów określających sposób, formę i zakres przetwarzania wyników badań bez ich ocen, wniosków i interpretacji autorskich. Natomiast część przetworzeń według subiektywnych kryteriów, algorytmów, metod uwzględniających wkład twórcy, innowacyjność przetwarzającego, a następnie oceny, wnioski, interpretacje tych danych i ich przetworzeń, to już utwory niebędące danymi, aczkolwiek je zawierające. Stanowią one przedmiot praw własności intelektualnej chronionej przepisami odrębnymi (patrz wyżej).

8. Tajemnica przedsiębiorcy a obowiązek udostępniania informacji geologicznej Skarbowi Państwa

W przedsiębiorstwie dane i ich interpretacje uzyskiwane (pozyskiwane) w trakcie wykonywania prac geologicznych (w tym robót geologicznych) mogą stanowić tajemnicę przedsiębiorstwa (przemysłową i handlową), gdy posiadają określoną wartość gospodarczą dla przedsiębiorcy i której ujawnienie mogłoby pogorszyć jej pozycję konkurencyjną na rynku². Z tego tytułu informacje takie muszą być objęte w spółce szczególną ochroną, a przedsiębiorca powinien podejmować permanentnie działania mające na celu ich skuteczne i trwałe zabezpieczenie, tak od strony fizycznej, jak i prawnej. Służą temu zabezpieczenia stosowane w spółce w określonej postaci i formie. Może to dotyczyć procedur, regulacji wewnętrznych i stosowanych zabezpieczeń, np. określonych programów komputerowych, stosowanych haseł, zabezpieczeń dokumentów etc.

Polskie prawo posługuje się różnorodną terminologią na oznaczenie informacji chronionych. Stanowi się o tajemnicy przedsiębiorstwa, tajemnicach przemysłowych obok handlowych czy nieujawnionych do informacji publicznej informacjach technicznych lub organizacyjnych bądź korporacyjnych. Ochrona wszelkich tajemnic przedsiębiorcy ujęta zbiorowo w tajemnicy przedsiębiorstwa ma służyć realizacji dyrektywy uczciwej konkurencji.

Wskazanie tajemnicy przedsiębiorstwa zawiera art. 11 ust. 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (u.z.n.k, Dz.U.1993.47.211), który należy wyklądać łącznie z przepisami Kodeksu cywilnego, tj. art. 55¹ k.c., art. 72¹ k.c. i art. 551 k.c. oraz art. 79 prawa własności przemysłowej. Zgodnie z treścią normatywną art. 11 ust. 4 u.z.n.k. przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą (katalog otwarty), co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności.

² Należy zawsze dla uzasadnienia objęcia tajemnicą podać na czym konkretnie polega wartość gospodarcza tych danych i informacji dla przedsiębiorcy z punktu widzenia kryterium przedmiotowego prowadzonej działalności gospodarczej i przewagi konkurencyjnej.

Tajemnicą przedsiębiorstwa może być informacją, która ma wartość handlową. A ma ją także wtedy, kiedy jest nieujawniona i również właśnie dlatego daje przedsiębiorcy przewagę nad konkurentami. O wartości handlowej konkretnej informacji przesądza nie tyle nakład poczyniony w celu jej uzyskania, ile okoliczność, że dotyczy ona działalności konkretnego przedsiębiorcy i przez niego wykorzystywana daje przewagę na rynku, a więc ma i swoją cenę. Rozumienie pojęcia „tajemnica przedsiębiorstwa” (handlowa lub przemysłowa) należy zawsze wyklądać w świetle art. 39 TRIPS³. Oznacza to, że tajemnicę przedsiębiorstwa mogą stanowić nie tylko rozwiązania nadające się do zastosowania, lecz także wiadomości o fiasku prób czy badań; co jest uzasadnione tym, że mogą one zaoszczędzić innemu przedsiębiorcy nakładów na eksperymenty idące w tym kierunku i uzyskanie przewagi kosztem tego, kto te wydatki na badania poniósł.

Informacja podlegająca ochronie na gruncie art. 11 u.z.n.k. musi mieć przynajmniej minimalną wartość gospodarczą, czyli być atrakcyjna dla konkurencji chętnej do jej pozyskania. Również porozumienie TRIPS⁴ w art. 39 mówi o takim posiadaniu „wartości handlowej” przez informację (komercyjny aspekt tajemnicy przedsiębiorstwa). Każda informacja mająca być zaliczona do zbioru „tajemnice przedsiębiorstwa” musi zatem posiadać pewną wartość ekonomiczną, tzn. ich wykorzystanie przez innego przedsiębiorcę zaoszczędzi mu wydatków lub zwiększy zyski. Przy czym na gruncie art. 11 ust. 4 u.z.n.k. dominuje liberalna wykładnia pojęcia wartości gospodarczej, która zakłada, iż chodzi o minimalną aktualną lub potencjalną wartość gospodarczą informacji.

Tajemnica przedsiębiorstwa stanowi niematerialny składnik przedsiębiorstwa (patrz: art. 551 k.c.), który tak jak i pozostałe jego składniki służyć ma przedsiębiorcy do realizacji określonych zadań gospodarczych. Przy tym to przedsiębiorca w trakcie realizacji owych zadań podejmuje decyzję, czy i w stosunku do jakich informacji, jakie podejmie działania zmierzające do zachowania poufności.

Informacja przestaje być „poufna” w momencie jej upublicznienia. To ujawnienie do wiadomości publicznej pojawia się, gdy informacja może być dla każdego łatwo dostępna (nie musi być już wszystkim rzeczywiście znana)⁵. Niemniej kiedy zostanie ujawniona tylko część informacji, które zawiera chroniona informacja (choćby w drodze odtwórczej analizy), to także można mówić o jej ujawnieniu. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa opiera się na konstrukcji prawa podmiotowego, tj. przedsiębiorca ma prawo do tajemnicy swego przedsiębiorstwa. Jest to prawo majątkowe, o charakterze bezwzględny (skutecznym *erga omnes*), gdyż realizując interes ekonomiczny uprawnionego, nakłada na wszystkie osoby inne niż uprawniony obowiązek nienaruszania tajemnicy przedsiębiorstwa. Mając na uwadze redakcję ust. 4 ust. 11 u.z.n.k. należy zatem przyjąć, iż w przypadku braku określonych przez przedsiębiorcę informacji objętych przez niego tajemnicą, brak również przedmiotu ochrony. Tak więc prawo do tajemnicy przedsiębiorstwa powstaje z chwilą objęcia przez przedsiębiorcę ochroną konkretnej (zbioru) informacji. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa jest zapewniona z mocy samego prawa (art. 11 ust. 1 u.z.n.k); lecz z uwagi na to, że w prak-

³ Artykuł 11 u.z.n.k., podobnie jak art. 39 porozumienia TRIPS, wskazuje więc na **subiektywną przesłankę ochrony informacji poufnej w postaci woli przedsiębiorcy**. Konstytutywną cechą przesłanki poufności jest właśnie wola przedsiębiorcy przejawiona wyraźnie lub w sposób dorozumiany, zmierzająca do ochrony informacji.

⁴ Porozumienie TRIPS – Porozumienie w sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS*) – załącznik do porozumienia w sprawie utworzenia Światowej Organizacji Handlu.

⁵ Zgodnie z prawem wspólnotowym (art. 39 TRIPS) informacja przestaje być poufna już z chwilą, kiedy staje się dostępna dla profesjonalistów.

tyce może budzić wątpliwości, jakie informacje są objęte tajemnicą przedsiębiorstwa, a jakie nie, a według przywołanego już wyżej art. 11 ust. 4 u.z.n.k., o tym, czy dane informacje są objęte tajemnicą przedsiębiorstwa, decyduje ostatecznie okoliczność, czy przedsiębiorca podjął działania w celu zachowania ich poufności (kryterium to jest ocenne); celowe jest, aby przedsiębiorca doprecyzował jednoznacznie (w formie katalogu), jakie informacje stanowią u niego taką tajemnicę objętą ochroną i zgodnie z tym je tak sygnował.

Podobnie jak na gruncie art. 39 porozumienia TRIPS, przyjmuje się w świetle art. 11 ust. 4, że pod pojęciem „niezbędnych działań” należy rozumieć środki takie jak fizyczna ochrona i instrumenty prawne.

9. Podstawy i tytuły obowiązków prawnych i praw podmiotowych w obszarze ochrony zarządu informacją geologiczno-górnictwem

Kolejne zmiany Prawa geologicznego i górnictwa w ciągu ostatnich trzech lat istotnie doregulowały i zaostrzyły standardy ochrony i rozporządzania informacją geologiczną, a jednocześnie pogłębiła się luka w ochronie informacji geologiczno-górnictwem, które nie mogą być przyporządkowane do zbiorów danych geologicznych, ich przetworzeń i wyników badań próbek geologicznych.

Zgodnie z art. 99 w zw. z art. 100 pr.g.g. oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania informacji geologicznej (Dz.U.2011282.1657) i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie korzystania z informacji geologicznej za wynagrodzeniem (Dz.U.2011.292.1724), informacje geologiczne, zarówno te przypadające Skarbowi Państwa bez względu na czas wytworzenia, jak i do których prawo majątkowe przysługuje przedsiębiorcy, który sfinansował prace geologiczne stanowiące źródło informacji geologicznej przed 1 stycznia 2002 r., podlegają ścisłym regulacjom w zakresie rozporządzania i ochronie oraz nadzorowi służby geologicznej i nadzoru geologicznego administracji geologicznej. Udostępnianie i obrót informacjami geologicznymi jest ściśle reglamentowany i z przywołanych przepisów wynikają obowiązki co do sposobu rozporządzania, zawierania umów, jak też przechowywania. Poza zbiorem informacji stanowiących informację geologiczną *sensu stricte* w rozumieniu definicji art. 6 ust. 1 pkt 2) pr.g.g. pozostają te informacje geologiczno-górnictwem, które z uwagi na ich istotność, rangę dla wycen i kwalifikacji kosztów ich pozyskania, jak i warunki konkurencji w branży eksploracyjnej, mają podstawowe znaczenie dla przedsiębiorcy. Dotyczy to przykładowo: technologii, *know-how*, wyników prac badawczo-rozwojowych m.in. w zakresie takich prac jak prowadzenie odwiertów kierunkowych, szczelinowanie, odwierty zatłaczające, parametry propantów czy płynów szczelinujących; a także z obszaru informacji górnictwem rozwiązania planów ruchu zakładu górnictwem dla robót geologicznych, testów produkcyjnych, zamykania czasowego odwiertów. Tego typu informacje przeważnie w standardzie powszechnie występującym w branży na świecie (np. Bitkowska 2009; Brillman 2002; Clarke 1997; Czekaj 2009; Grajewski 2007; Janasz i Kozioł 2007), są – o ile nie objęte wprost na mocy odpowiednich regulacji ochroną jako własność intelektualna – chronione jako tajemnica przemysłowa⁶. Taka tajemnica z kolei w warunkach polskich jest po pierwsze fakultatywna, a po drugie wymaga regulacji przedsiębiorcy zgodnie z art. 11

⁶ Którą w warunkach polskich trzeba identyfikować jako podzbiór tajemnicy przedsiębiorcy.

ust. 4 u.z.n.k. (który należy wyklądać łącznie z przepisami Kodeksu cywilnego, tj. art. 551 k.c., art. 721 k.c. i art. 551 k.c. oraz art. 79 prawa własności przemysłowej oraz art. 39 TRIPS). W przypadku braku wprowadzenia ochrony takiej tajemnicy przemysłowej, sam fakt wskazania (zapisania), że określone informacje, takie jak wskazano powyżej, z obszaru informacji geologiczno-górnicy, stanowią tajemnicę przedsiębiorcy nie spowoduje, iż istotnie będą one takiej ochronie podlegały.

Jednocześnie trzeba pamiętać, iż równolegle z innych przepisów prawa wynikają obowiązki, bądź to poufności, bądź ochrony informacji geologiczno-górnicy. Do takich należy art. 154 ustawy z 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U.2014.94) w zw. z art. 56 ustawy z 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U.2013.1382). W tym zakresie również do powszechnego standardu na świecie należy bardzo ściśle i surowe dyscyplinowanie w zakresie ochrony informacji o wynikach badań geologicznych, np. odkryciu nagromadzenia (pułapka bądź koncentracja) węglowodorów o istotnym ciśnieniu i objętości, bądź też wręcz przeciwnie – negatywnym wyniku wierceń na danym polu, koncesji. Także każde inne istotne uzyskane z bieżącego dokumentowania dane geologiczne standardowo są obejmowane poufnością i zastrzegane do decyzji o objęciu tajemnicą, czy też publikacji w raportach bieżących w ramach obowiązku z regulacji publicznego obrotu.

Z drugiej strony, z art. 8, 9 i 16 ust. 1 pkt 7 ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235) wynika obowiązek udzielania informacji w odpowiednim zakresie, który wyznacza granice tego, co może być objęte tajemnicą przedsiębiorcy, od tego, co musi być dostępne. To z kolei wyznacza zakres i sposób segregacji informacji i jej dokumentowania tak, aby agregacje danych geologicznych w postaci poszczególnych utrwałeń zarówno w formatach elektronicznych, jak i papierowych, rozdzielały zbiory tych obejmowanych tajemnicą i osobno tych jawnych, ale które z kolei powinny być objęte zintensyfikowaną ochroną własności intelektualnej.

W zakresie powyższego dochodzi istotny aspekt proceduralny. Postępowania regulowane w pr.g.g. są postępowaniami administracyjnymi i w związku z tym odpowiednie zastosowanie mają tutaj przepisy proceduralne Kodeksu postępowania administracyjnego (k.p.a.), pomimo że pr.g.g. w żadnym przepisie nie odwołuje się do stosowania kpa. Wynika to z art. 1 pkt 1 k.p.a., na podstawie którego k.p.a. stosuje się m.in. do postępowań przed organami administracji publicznej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych.

W praktyce, zwłaszcza w postępowaniach tzw. konkurencyjnych toczących się udziałem dwóch lub więcej stron, zabezpieczenie przez przedsiębiorcę informacji geologiczno-górnicy przed dostępem pozostałych stron postępowania będących konkurentami, może napotykać na istotne problemy. Nośniki utrwalenia informacji geologiczno-górnicy, z reguły w formie pisemnej, w postępowaniu administracyjnym noszą status dowodu, co w świetle prawa strony do wglądu i zapoznania się ze zgromadzonym materiałem dowodowym, *de facto* może w praktyce oznaczać niepożądane ujawnienie konkurentowi. Innym przykładem może być sytuacja, gdy organ koncesyjny dopuszcza w postępowaniu konkurenta początkowo jako stronę, pomimo, że formalnie takiego przymiotu nie posiada, ani go nie uznano.

10. Wyznaczniki ochrony informacji geologicznej i górniczej w postępowaniach przed organami administracji geologicznej

Jest niesporne, że ochrona praw do informacji geologiczno-górniczej przysługuje przedsiębiorcy z mocy prawa (patrz wyżej punkty 5, 8, 9). Obowiązki organów administracji geologicznej do zagwarantowania podmiotowi uprawnionemu, aby jego prawa nie zostały naruszone, wynikają z mocy ustawy pr.g.g. (art. 98 ust. 1 pr.g.g. w zw. z art. 99 pr.g.g. i § 8 Rozporządzenia z 15.12.2011). Organ koncesyjny występuje w podwójnej roli, tj. jako organ koncesyjny będący gospodarzem postępowania administracyjnego, w trakcie którego podmiot konkurencyjny może powziąć wiedzę w przedmiocie informacji geologicznej i górniczej należącej do przedsiębiorcy, oraz działający za Skarb Państwa *statio fisci* jako właściciel, któremu przysługuje prawo własności informacji geologicznej i górniczej stanowiącej aktywo Skarbu Państwa oraz którego obciąża ustawowy obowiązek jej ochrony.

Oczywiście trzeba tu wskazać, że przedmiotowa ochrona nie pozostaje w sprzeczności ze szczególnymi uprawnieniami, jakie przysługują Służbie Geologicznej do wykonywania jej zadań ustawowych (art. 162 ust. 1, art. 162c-d i art. 103 pr.g.g.). Nie oznacza to jednakowoż umożliwienia tym sposobem innym przedsiębiorcom wykorzystywania przez nich w działalności gospodarczej, a tym bardziej o charakterze konkurencyjnym, informacji geologicznej uprawnionego podmiotu.

Jako że informacja geologiczna i górnicza jest istotnym zasobem – aktywem przedsiębiorstwa decydującym o możliwości uzyskiwania przychodów maksymalnie efektywnie i zgodnie z prawem – w interesie przedsiębiorcy jest, aby w odpowiednim zakresie skutecznie była objęta tajemnicą przedsiębiorstwa. To przedsiębiorca podejmuje decyzję, czy, jakie i w stosunku do jakich informacji, podejmie działania zmierzające do zachowania poufności. Środki ochrony muszą być stosowane permanentnie; w każdym czasie, zarówno wewnątrz przedsiębiorstwa, jak i w obrocie. Nie jest wystarczające stosowanie ich przez określony czas, a następnie zaniechanie ich stosowania czy stosowanie wybiórcze np. tylko w niektórych umowach. W przeciwnym razie przedsiębiorca ponosi ryzyko, że pewne jego działania mogą stanowić dorozumiane zrzeczenie się ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa. Wewnątrz przedsiębiorstwa, informacja geologiczna i górnicza jako posiadająca szczególnie status z uwagi na przedmiot działalności przedsiębiorcy-koncesjonariusza, podlega ciągłej ochronie tajemnicą przedsiębiorcy, a to na zasadzie art. 13 u.z.n.k. Służą temu właściwe stosowane przez przedsiębiorców zabezpieczenia i regulacje, procedury ochrony (instrukcje, regulaminy). Aktualnie wprowadzane są przeważnie systemy funkcjonalne, dynamiczne, w ramach kompleksowych regulacji zarządzania procesowego, tworząc regulacje dla zarządzania informacją w całości bądź całą informacją reglamentowaną (niejawne, chronione, tajemnica przedsiębiorstwa, informacja geologiczna, skarbową, bankową itp.) wraz z zasadami obiegu takich dokumentów.

11. Kroki prawne w przypadku zaistnienia sytuacji udostępnienia informacji geologicznej i górniczej z naruszeniem zasad jej ochrony

W pierwszej kolejności należy zwrócić się do organu administracji geologicznej oraz do podmiotu, który uzyskał prawo dostępu do informacji i wezwać do niezwłocznego

zaniechania zamiaru naruszenia bądź dokonanego już naruszenia prawa przysługującego przedsiębiorcy, o ile ono nastąpiło. Jeżeli naruszenie już nastąpiło, a przedsiębiorca poniósł w związku z tym szkodę, może dochodzić do jej naprawienia na zasadzie art. 415 k.c. W tym przypadku konieczne byłoby wykazanie winy osoby, która udostępniła bezprawnie informację geologiczną osobom nieuprawnionym lub która bezprawnie uzyskała lub korzystała z informacji geologicznej. Jednak oczywiście, należy przy tym wykazać związek przyczynowy pomiędzy zawinionym działaniem tej osoby, która bezprawnie przekazała lub która bezprawnie uzyskała informację geologiczną, ze szkodą w majątku przedsiębiorcy wynikłą z tego lub z tych bezprawnych zachowań. Nie wyklucza to, iż może zajść w takiej sytuacji dochodzenie solidarne tak od tego kto udostępnił, jak i tego kto bezprawnie uzyskał informację, w zbiegu z innymi podstawami materialnoprawnymi, o których mowa niżej.

Należy też rozważyć możliwość odpowiedzialności Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (art. 417 § 1 k.c.). Jako osoby ponoszące odpowiedzialność, przepis wymienia: Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne. W przypadku Skarbu Państwa, w rzeczywistości zawsze mamy do czynienia z zachowaniem określonej jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa (*statio fisci*), gdyż nie posiada on organów w rozumieniu art. 38 k.c. Jeżeli szkoda powstała wskutek działania „innej osoby prawnej” (przykładowo: wykonujący zadania powierzone ustawowo – PIG), wówczas działanie lub zaniechanie takiej osoby jest jednoznaczne z działaniem jej organu. Podmiotem wyrządzającym szkodę może być również dana jednostka samorządu terytorialnego, przy czym działanie lub zaniechanie jej *stationes communis* jest tożsame z działaniem lub zaniechaniem jednostki samorządu terytorialnego. Odpowiedzialność statutowana tym przepisem wymaga, aby wyrządzenie szkody miało swoje źródło w wykonaniu funkcji władczych. Wykonywanie władzy publicznej dotyczy wszelkich form działalności państwa, samorządu terytorialnego i innych instytucji publicznych, które obejmują bardzo zróżnicowane formy aktywności. Wykonywanie takich funkcji łączy się z reguły, chociaż nie zawsze, z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Dotyczy to obszaru, na którym może dojść do naruszenia praw i wolności jednostki ze strony władzy publicznej (Bieniek red. 2011). Na gruncie pr.g.g. wszystkie zadania administracji geologicznej zarówno te wymienione w art. 158-161 pr.g.g., jak i te wynikające z realizacji dyspozycji art. 7, art. 40-41 oraz art. 95 pr.g.g., są zadaniami z zakresu administracji publicznej zarówno dlatego, iż są funkcją organów władz publicznych, jak i dlatego, iż są obowiązkami publicznoprawnymi regulowanymi w prawie publicznym w zakresie reglamentacji i regulowania aktywności w określonym zakresie działalności zarówno przedsiębiorców, jak i innych podmiotów prywatnoprawnych.

Jeżeli przedsiębiorca objął te informacje dodatkowo tajemnicą przedsiębiorcy, jej naruszenie może skutkować odpowiedzialnością cywilną, a nawet karną (o tajemnicy przedsiębiorcy zob. wyżej pkt 9), co może następować na podstawie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Dochodzenie ponadto lub równolegle roszczeń w sprawach o zwalczanie nieuczciwej konkurencji następuje na podstawie art. 18-22 u.z.n.k. oraz przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Przesłanki odpowiedzialności cywilnej zostały określone w art. 18 ust. 1 u.z.n.k. Natomiast na mocy art. 23 ust. 1 u.z.n.k. Ustawodawca wprowadził ochronę karnoprawną przeciw występкови „naruszenia tajemnicy przedsiębiorcy”.

Trzeba też wskazać, iż może występować zbieg podstaw dochodzenia naprawienia szkody z odpowiedzialnością karną oraz cywilną Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego z tytułu nieuprawnionego (bezprawnego) udostępnienia informacji.

Uwagi końcowe

Zmiany Prawa geologicznego i górniczego istotnie zaostrzyły standardy ochrony i rozporządzania informacją geologiczną, a jednocześnie pogłębiła się luka w jej ochronie. Informacja geologiczna to istotne aktywo w majątku przedsiębiorstwa. Z uwagi na swoją wartość podlega ochronie tajemnicą przedsiębiorcy. Zasady i intensyfikacja tej ochrony to element zarządzania i ochrony informacji wewnątrz przedsiębiorstwa, jak i na zewnątrz, co dotyczy również postępowań administracyjnych przed organami administracji geologicznej. W praktyce nie jest to łatwe z uwagi zróżnicowany charakter prawa do informacji geologicznej. W artykule przedstawiono problematykę podstaw prawnych w obszarze ochrony zarządu informacją geologiczną i górniczną oraz możliwych działań w przypadkach naruszeń.

Literatura

- Bieniek, G. red. 2011. *Komentarz do Kodeksu cywilnego*, Lexis Nexis, Kraków.
Bitkowska, A. 2009. *Zarządzanie procesami biznesowymi w przedsiębiorstwie*. VIZJA PRESS & IT, Warszawa.
Brilman, J. 2002. *Nowoczesne koncepcje i metody zarządzania*. PWE, Warszawa.
Clarke, L. 1997. *Zarządzanie zmianą*. Prentice Hall – Gebethner i S-ka, Warszawa.
Czekaj, J. 2009. *Zarządzanie procesami biznesowymi aspekt metodyczny*. Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
Grajewski, P. 2007. *Organizacja procesowa. Projektowanie i konfiguracja*. PWE, Warszawa.
Janasz, W. i Kozioł, K. 2007. *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*. PWE, Warszawa.
Lipiński, A. i Mikosz, R. 2003. *Ustawa prawo geologiczne i górniczne. Komentarz*. Dom Wyd. ABC, Warszawa.

Akty prawne:

- Kodeks cywilny (Dz.U.1964.16.93 ze zm.).
Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.1964.43.296 ze zm.).
Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.1960.30.168 ze zm.).
Ordynacja podatkowa (Dz.U.1997.137.926 ze zm.).
Prawo geologiczne i górniczne (Dz.U.2011.163. 981 ze zm.).
Prawo własności przemysłowej (Dz.U.2013.1410).
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania informacji geologicznej (Dz.U.2011.282.1657).
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie korzystania z informacji geologicznej za wynagrodzeniem (Dz.U.2011.292.1724).
Ustawa o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2001.112.1198).
Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U.2014.94).
Ustawa o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U.2013.1382).
Ustawa o opodatkowaniu niektórych kopalni (Dz.U.2012.362).
Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.1994.24.83 ze zm.).
Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235).
Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U.2003.153.1503).

